בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 68

פרשת ויגש

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

דברים במחשבה
שלך גדולה משלהם

פתרון החידה הקודמת
טעה באחת מהברכות

החידה השבועית
פסיעות לאחר שגמר תפילתו

עת לבכות או עת לשחוק?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו מתרחש המפגש הגדול בין יוסף לאחיו, שבשיאו המפגש של יוסף עם בנימין אחיו, וכך מתאר זאת הפסוק (מה, יד):

וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִן אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן בָּכָה עַל צַוָּארָיו.

הגמרא במסכת מגילה (טז ע"ב) מעלה שאלה:

וכי כמה צוארין הוו ליה לבנימין?

ומתרצת שם הגמרא:

אמר רבי אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין, ועתידין ליחרב. ובנימן בכה על צואריו – בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף, ועתיד ליחרב.

כלומר יוסף בכה על שתי בתי המקדש שייחרבו (שיהיו בירושלים בחלקו של בנימין) ובנימין בכה על המשכן אשר יהיה בשילה שייחרב גם כן (שהוא בחלקו של יוסף).

ונשאלת השאלה, אחרי כ"ב שנים שלא התראו, הבכי בין האחים מובן היטב שהוא נובע מהתרגשות טבעית, א"כ מה היה הכרח הגמרא לפרש שבכו על בית המקדש והמשכן? ובכלל מדוע שיבכו על זה עכשיו ברגע זה של שמחה הלוא כבר אמר החכם באדם בספר קהלת (פרק ג): לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם.. עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק עֵת סְפוֹד וְעֵת רְקוֹד – לכל דבר הזמן שלו ועכשיו זה זמן של שחוק ושמחה ולא עת לבכות?

רבי אליהו מזרחי מסביר שהקושי שעורר את חז"ל לפרש שלא כפשוטו הוא ממה שכתוב 'צוארי" בלשון רבים ולא 'צואר' אחד.

אבל עדין יש לנו לשאול, מדוע דוקא פירשו שמדובר בבתי המקדש והמשכן?

על כך אפשר להסביר שיוסף ובנימין למרות השמחה הגדולה שבמפגש הזה בין האחים, הם הבינו שברגע כל ישראל הולכים לרדת למצרים בגלל הרעב ובעצם

<< המשך הדבר תורה בעמוד האחרון>>

לשבור את הרצף

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

העולם "המבוגר", אשר בוחן את המציאות עפ"י אמות מידה שכלתניות, נוטה לזלזל בכוח הדמיון. פעמים רבות נתייחס אל כוח הדמיון, אף בצורה בלתי מודעת כאל כוח ילדותי השייך לתקופות מוקדמות יותר בחיים האנושיים. כך, על פי רוב ייתפס כוח הדמיון כמשויך אל ילדים רכים בלבד, או אל אלו אשר מסיבה כזו או אחרת מנותקים מהמציאות האמתית אשר מתרחשת בפועל.

נבקש לעצור מעט ולברר האם כוח הדמיון הוא דבר ילדותי גרידא כפי שסוברת התפיסה הרווחת שהצגנו לעיל, או שמא יכול הוא לשמש בתפקיד חשוב ומהפכני בעולמו של עובד ה':

הגדרת כוח הדמיון:

ראשית כל, נבקש לעמוד מעט על הגדרתו המדויקת של כוח הדמיון, או כפי שהוא מופיע בלשונו של הרמב"ם ושאר חכמי ישראל לאורך הדורות- "כוח המדמה". לשם כך נעיין מעט בדבריו הנפלאים של הרמב"ם בספרו "שמונה פרקים" (פרק א') אשר מגדירים בצורה מדויקת להפליא מהו "כוח הדמיון":

"והחלק המדמה, הוא הכוח אשר יזכור רשמי המוחשים אחר העלמם מקרבת החושים אשר השיגום. וירכיב קצתם, ויפריד קצתם מקצתם. ולזה ירכיב הכוח הזה מן העניינים אשר השיגם עניינים שלא ישיגם כלל, ואי אפשר להשיגם. כמו שידמה האדם ספינת ברזל תשוט באוויר,ובן אדם שראשו בשמים ורגליו בארץ; ובעל חי – באלף עיניים, על דרך משל – והרבה מאלו הנמנעות ירכיבם הכוח המדמה וימציאם בדמיון"

ניתן לראות מתוך דבריו הנפלאים של הרמב"ם, שכוח הדמיון הוא יכולת אשר גנוזה בתוך אישיותו של כל אדם ואדם, הן בעת ילדותו והן בעת בגרותו. בשלב הראשוני האדם נפגש עם המציאות, ונחשף לחלקיה השונים. הרשמים אשר נקלטו בחושיו בעת היפגשו עם מציאויות חייו, נחקקות בקרבו ע"י כוח הזיכרון, ונטמעות בתוככי אישיותו. בשלב הבא, כוח הדמיון יפעל באדם בצורה מתקדמת ועליונה יותר, הוא ייצור על בסיס הרשמים המוחשים, תרכובות מחשבתיות חדשות אשר נבנות על בסיס זיכרונותיו השונים ממפגשיו עם המציאות. ע"י כוח זה, יוכל האדם להיפגש עם מציאות אשר איננה עולה בקנה אחד עם ההשגה החושית, שבאמצעותה בד"כ משיגים אנו את העולם

הנגלה ואת מוחשיו השונים.

שימוש בכוח הדמיון לטוב או לרע:

אלא שצריכים אנו לדעת שסכנה גדולה טמונה בכוח הדמיון. אכן מצד אחד יכולים אנו לפעול גדולות ונצורות ע"י כח הדמיון כפי שנראה בהמשך הדברים, אולם גם סכנות גדולות טמונות הן בחובו של כח זה.

על מנת לעמוד על הסכנה העיקרית שבאה לצד נפלאותיו של כח הדמיון צריכים אנו להגדיר הגדרה יסודית וחשובה. באמצעות כח הדמיון, יכול האדם להתבונן ולהשקיף במציאות אשר איננה נמצאית בפועל באופן מוחש במציאות. דבר נוסף וחשוב הוא שהדמיונות שהאדם מדמיין הינם פועל יוצא של עולמו הפנימי. במידה והאדם יהיה חומרי וגס, אשר כל מעייניו ורצונותיו סובבים סביב חיי נהנתנות וחומריות גסה, ממילא גם דמיונותיו וחלומות ישרתו את מגמת חייו החומרית. ייתכן ויהיו אלה דמיונות תאוותניות שיפקדו את עולמו חדשים לבקרים, או שמא יהיו אלה דמיונות שונים אשר אינם עולים בקנה אחד עם עולמה של התורה והקדושה. כללו של דבר במידה ויהיה האדם חומרי וגס, גם כוח הדמיון שלו יתרכז בדברים נמוכים ושפלים.

אלא שלצד הסכנות השפלות הללו, כוח הדמיון מביא עמו גם מתנות אדירות ויכולות רוחנית עוצמתיות. במידה וחייו של האדם יסבבו סביב ממדי הקדושה של המציאות, דהיינו שיהיה האדם בן תורה אמתי החפץ בהופעת חיי הקודש במציאות, ממילא יצייר הוא בעיני דמיונו מציאויות רוחניות עליונות ונישאות, אשר יבססו במוחו רבדים עמוקים ונסתרים של המציאות, אשר אינם נקלטים כלל בחושים הגשמיים שלנו. נעמוד מעט על הדברים:

"החלומות הגדולים"

אכן, ע"י כוחו המופלא של הדמיון יכול האדם להתרומם אל מעלות רוחניות עליונות מאד. כפי שעולה בצורה נפלאה מדבריו המרתקים של הרב קוק זצ"ל (אורות הקודש א', נג'):

"החלומות הגדולים יסוד העולם הם. המדרגות שונות הן. חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו. חולמים הם המשוררים בהקיץ,

חולמים בעלי המחשבה הגדולים לתקון העולם. חולמים אנו כולנו בשוב ד' את שיבת ציון."

בדברים הנפלאים הללו, מזכיר הרב זצ"ל את "החלומות" חשוב לציין שחלומות אין פירושם "מיצג לילה" בלבד. חלום הוא הופעה מסוימת של כוח הדמיון. ייתכן ואכן יופיע החלום בעת שנת הלילה העריבה, אולם אין זה מחייב כלל, שכן ישנה אפשרות לחלום ולדמיין גם בעת היקיצה מלאה.

בתוך הדברים, עומד הרב על ארבעה מדרגות של דמיונות מקודשים, אשר באמצעותם נחשף האדם אל ממדים נשגבים של קדושה עליונה אשר אינם יכולים להיקלט בחושיו המגושמים. נסקור בקצרה את המדרגות הללו, החל מהמדרגה הנמוכה ביותר ועד למדרגה העליונה והנישאה השמורה לאנשים קודש עליונים:

המדרגה הראשונה היא חלומו הכמוס של כל יהודי באשר הוא "בשוב ה' שיבת ציון". במשך שנות גלות רבות, מחשבה חרישית אחת פעמה בלב יהודי הגולה לשוב אל ארץ הקודש, "לבנות ולהיבנות". המחשבה על כהני ה' אשר משמשים בעבודתם הקדושה ועל שירת הלויים העריבה, הסעירה את רוחם והציפה את תפילותיהם החרישיות. מחשבה שכזו, אף היא פועלת ומופיעה ע"י כוח הדמיון, אשר באמצעותו גם בלב המרה, יכול כל יהודי לדמיין את המציאות השלימה ולכסוף אליה.

המדריגה השנייה היא מדרגה גבוהה יותר מקודמתה, והיא מדרגתם של בעלי המחשבה הגדולים לתיקון העולם. ישנם אנשים עליונים וטהורים, אשר מסוגלים להתבונן באידאל העליון של המציאות. יכולים הם להתרומם בעני רוחם אל המציאות המתוקנת אשר אליה שואפים אנו בסתר ליבנו, ולצייר אותה מכוח דמיונם בצורה מוחשית ונפלאה. האנשים הגדולים הללו, יכולים הם לחשוף את המציאות הגשמית כולה, אל מדרגות נפלאות ועליונות של תיקון, והכל באמצעות כוח הדמיון.

המדרגה השלישית היא מדרגתם של המשוררים הדגולים, כדוגמת דוד מלך ישראל. ביכולתם של האנשים הנפלאים הללו, ליצור באמצעות כוח הדמיון יצירות מופלאות אשר מביטות הן בצורה מוחשית וחזקה אל מציאות עליונה ונפלאה.

המדרגה הרביעית והגבוהה ביותר היא מדרגתם המופלאה של נביאי עמנו. הנביאים, מסוגלים הם לקבל מסרים ישירים עפ"י רמתם הרוחנית, מקוב"ה ושכינתיה. באמצעות כוח הדמיון הטהור שלהם, מסוגלים הם להיחשף אל ממדי קדושה אדים מאין כמותם, ולהפיק מהם דרכי התנהגות ותוצרים מחשבתיים עבור האומה כולה.

כללו של דבר, ככל שהאדם יהיה רוחני, עליון וטהור יותר, כך ממילא גם כוח הדמיון שלו יילך ויתרומם ויחשוף אותו אל עולמות עליונים ועמוקים בתוך הוויית המציאות. הדמיון יכול לרומם את האדם אל קדושה עילאה שאיננה נקלטת בחושים הגשמיים.

לסיכום:

כוח הדמיון איננו רק כוח השמור לשלבים מוקדמים בחיי המין האנושי, אלא ביכולתו לסייע לאדם להתרומם אל התבוננות עליונה במציאות נשגבה אשר איננה נקלטת בחושיו הגשמיים. אולם על מנת להשתמש בצורה נכונה ומועילה בכוח הדמיון, צריכים אנו לחזק ולפתח את עולמנו הרוחני ואת אחיזתנו בקודש.

שנזכה להעפיל אל דמיונות נפלאים ונשגבים.

כיצד הם הפסיעות לאחר שגמר תפילתו?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא בברכות דף לד עמוד א

דאמר רבי חנינא: ראשונות – דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיות – דומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אחרונות – דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו.

יומא דף נג עמוד ב

תניא נמי הכי: המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו, ואחר כך יתן שלום. ואם לא עשה כן – ראוי לו שלא התפלל. ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל, שנאמר מימינו אש דת למו ואומר יפל מצדך אלף ורבבה מימינך. מאי ואומר? וכי תימא: אורחא דמילתא היא למיתב בימין, תא שמע יפל מצדך אלף ורבבה מימינך. רבא חזייה לאביי דיהיב שלמא לימינא ברישא. אמר ליה: מי סברת לימין דידך? לשמאל דידך קא אמינא, דהוי ימינו של הקדוש ברוך הוא. אמר רב חייא בריה דרב הונא: חזינא להו לאביי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריעה אחת.

ורש"י פירש ראוי לו שלא התפלל דהיינו שנוח היה לו אם לא התפלל כמו ראוי לו שלא בא לעולם. ועוד כתב רש"י ששמאל דידך שהיא ימינו של הקדוש ברוך הוא שהמתפלל רואה עצמו כאילו שכינה למול פניו שנאמר (תהלים טז ח) שויתי ה' לנגדי תמיד.

והטור כתב "וכורע ופוסע ג' פסיעות לאחריו ובכריעה אחת, ובעודו כורע קודם שיזקוף יטה בראשו לצד שמאלו כמי שבא ליפטר מרבו ואחר כך לימינו דאמר ריב"ל המתפלל צריך שיפסע ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום ואם לא עשה כן כאילו לא התפלל". האם אומר ממש "שלום בשמאלי ושלום בימני" הטור הביא שיש נוהגין לומר שלום בשמאלי ושלום בימיני עושה שלום במרומיו וכו' וראייתם מהא דאמרינן במסכת יומא משום רבי שמעיה אמרו נותן שלום בימינו ואח"כ בשמאלו פי' בימינה של שכינה שהיא כנגדו שהוא שמאלו.

אך כתב שהאבי העזרי שאין לאומרה שאין פירושו שיאמר שלום בימיני וכו' אלא כשאומר עושה שלום במרומיו הופך פניו לצד שמאלו וכשיאמר הוא יעשה שלום הופך פניו לצד ימינו. וכן דעת המרדכי והסמ"ק.

והמרדכי כתב שהורגלו להשתחות לפניהם כעבד הנפטר מרבו.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "כורע ופוסע ג' פסיעות לאחריו, בכריעה אחת, ואחר שפסע ג' פסיעות בעודו כורע, קודם שיזקוף, כשיאמר עושה שלום במרומיו, הופך פניו לצד שמאלו; וכשיאמר הוא יעשה שלום עלינו, הופך פניו לצד ימינו; ואח"כ ישתחוה לפניו, כעבד הנפטר מרבו."

המ"ב (א) כתב ששיעור הכריעה מבואר בסימן קי"ג בבה"ל שהוא כדי שיתפקקו כל חוליותיו שבשדרה. וכן כתב בהלכה ברורה (ב).

המ"ב (ב) כתב טעם נוסף לג' פסיעות והוא על פי המבואר בחז"ל שבזכות ג' פסיעות שרץ נבוכדנצר לכבוד הש"י זכה להחריב ב"ה ולכן אנו פוסעים ג' פסיעות ומתפללין שיבנה ב"ה.

המ"ב (ג) כתב שדוקא אחר שפסע אומר עושה שלום ולא כאותן שאומרין עושה שלום בעוד שפוסעין שאין זה נכון לעשות כן וכן הדין בעושה שלום דקדיש.המ"ב (ה) דייק עוד כשאומר ועל כל ישראל זה הזמן שמתחוה לפניו, וכשאומר הוא יעשה לצד ימין.

והרמ"א פסק: "ונהגו לומר אח"כ יה"ר שיבנה בית המקדש כו', כי התפלה במקום העבודה ולכן מבקשים על המקדש שנוכל לעשות עבודה ממש". בהליכות שלמה (תפילה פ"ח הלכה ל') כתב שהיושב בעגלת נכים צריך שיחזיר את הכסא לאחוריו כשיעור ג' פסיעות (ולמד מכן מהמבואר ברמ"א שהרוכב על גבי בהמה צריך להחזירנה כשיעור ג' פסיעות לאחוריה).

ת"ח שממתינים לו והדבר מפריע לו לכוונתו:בהלכה ברורה (ד) כתב שאם אינו יכול לרמוז להם בידיו רשאי לפסוע ג' פסיעות בין ברכה לברכה, וכן כתב הכף החיים פלאג"י (טו, מד).

שאלת השבוע

כיצד היא אופן הפסיעה לאחוריו?

ר' אדיר מושקוביץ—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

מתחילה הגלות אשר דובר בה בברית בין הבתרים לאברהם זקנם גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.

גלות זו תאלץ גם את השכינה לרדת למצרים ולגלות עימם וכמו שאומרת הגמרא במסכת מגילה (כט ע"א):

תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן. גלו למצרים - שכינה עמהן, שנאמר: הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'

וכמו שהשכינה נאלצה 'לגלות' בירידה זו, כך גם בחורבן בתי המקדש ומשכן שילה, ובעצם בכל זמן של חרבן וגלות לעם ישראל – הקבּ"ה איתם.

לכן יוסף ובנימין בוכים על בתי ה' דוקא במעמד מרגש זה שגם שם, כמו פה נאלצת השכינה לגלות עם ישראל.

על ידי זה הושלם ה'עת לבכות', ולעתיד לבוא יושלם ה'עת לשחוק' וכמו שמסיימת שם הגמרא:

ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר: ושב ה' אלהיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות.

שבת שלום!